

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы

Лукашэнка пачынае гонку ўзбраеных

Касымчны спадарожнік і манэуры «Чыстае неба».

сторонка 2

Беларусы хочуць, каб было як у Нямеччыне

Статыстыка сымпатый да постсавецкіх і постсацыялістычных краінай.

сторонка 3

Чаму Лёлік Ушкін любіць Садама

Упершыню ў «НН»: «Левым вокам».

сторонка 2

Міндоўга ставяць доўга

сторонка 12

3 апярэджаньнем клімату

Урад — што той дачнік. Стайць на сваіх прamerзлых сotkax ды думаш, што б такое пасадзіць сёлета, каб урадзіла суседзям на зайдзьрасць. Гэтым разам пастанавілі звізвіць сьвет цукровымі буракамі, ячменем ды пшаніцай.

Пасяйная ўсё ніяк не пачнецца паспраўднаму: сонейка няма. Летась у гэты час засяялі амаль траціну палеткаў, сёлета — толькі 5%. Сабраць хочуць 6 млн. тонаў збожжа — па 27—30 цэнтнераў з гектара. Але ці дазволіць клімат? Старонка 5.

Зазімак

6—9 красавіка на ўсёй тэрыторыі Беларусі ішоў сынег, месцамі моцны. Тэмпература паветра на большай частцы тэрыторыі краіны была блізкай да нуля, а на Гомельшчыне ў панядзелак ад поўдня было +6...+9°C (замест абязаных -2...+3°C). Звычайна ж верхні мяжой тэмпературы, пры якой выпадаюць цвёрдые ападкі, з'яўляеца +5°C. Нягледзячы на тое што да прыродных «падарункаў» мы апошнім часам прызычайліся, такі звязы не было больш за дваццаць гадоў. Таўшчыня снегажнага покрыва месцамі сягала 15 см. Надвор'е ў красавіку — старонка 12.

Праект засялення Курапатаў

Будаваць катэджы ў Курапатах — занадта раскошна. Там трба ставіць 5—7-павярховыя шматкватэрныя дамы, мяркуе галоўны архітэктар Мінску Аляксандар Чадовіч.

Летась ТДА «Вігэўрабуд» атрымала дазвол Менскага райвыканкаму на 10-гадовую арэнду тэрыторыі плошчай 26 га для будаўніцтва «жылога рагуну катэджавай забудовы ў раёне ўрочышча Курапатаў — Лагойскі тракт» (рашные райвыканкаму №1358 ад 31 жніўня 2002 г.). Агулам мяркуеца паставіць 160 катэджы. За арэнду зямлі кам-

панія ававязалася пералічыць у бюджет Менскага рагуну 30% ад кошту аўтэкту. Як прызнаўся генеральні дырэктар «Вігэўрабуду» Уладзімер Аспіровіч, гэта блізу мільярда рублёў (амаль 500 тысяч чай даляраў).

Аднак будаўніцтва забараніў Дэпартамент па ахове гісторыка-культурнай спадчыны. У часе праектавання пасёлку «Вігэўрабуд» забыўся на ахоўную зону вакол Курапатаў, якія лічаныя гісторыка-культурнай каштоўнасцю Беларусі. Як кажа намеснік дыректора Дэпартаменту Ігар Чар-

няўскі, аблпрокуратура на пачатку сакавіка загадала «Вігэўрабуду» спініць усе працы, пакуль ня будуть зробленыя праекты ахоўной зоны.

Свае прэтэнзіі да «катэджавага пасёлку» мае і галоўны архітэктар Мінску Аляксандар Чадовіч: «Мы адмовілі ва ўзгадненні праекту будаўніцтва катэджак. Бод пад ствараную інфраструктуру — гандлёвыя памішкані і транспартныя комплексы, якія разъўваюцца побач, — пычыльнасьць насельніцтва можыць вышыгайшай. Занадта раскошна будзе стаўіць там катэджы. Трэба буда-

ваць 5—7-павярховыя шматкватэрныя дамы».

Калі «Вігэўрабуд» атрымаў паспраўднаму ад праکуратуры, рэклама будаўніцтва пайшла пад іншай маркай. У менскім прэсе (газета «Ва-банк») і ў Інтэрнэце (сайт www.tut.by) зьяўліцяя працановы ўкладаць грошы ў катэджы «Сонечны» пад Мінском, якія будзе беларуска-імянсцкая фірма «Гарыбахер і Боль». Прыблізны кошт квадрату плошчы жыліща там — 500 у.а.

Працяг на старонцы 4.

Большасць супраць тэрміну

61% апытаных менчукоў — супраць знаходжання аднас асобы на прызыданскай пасадзе больш за два тэрміны запар. Такі вынік апытання, праведзенага сацыялягічнай службай «Лістстра». 11% менчукоў выступаюць за адмену канстытуцыйнага амежавання. У ліпені 2002 г. супраць выступала 59% апытаных, за — 16%.

Лукашэнка пачынае гонку ўзбраенъняў

Рашэнне абе стварэнні касымічнага спадарожніка і манзурэх «Чыстое небо» — адказ беларускай адміністрацыі на ірацкую вайну. Гэта старт гонкі ўзбраенъняў, перамога вайсковага лобі. Значыць, рыхтумесца абараёніца. Ад Усходу, ад Захаду — ад усіх? Скрозь, дзе развівается касымічнай індустрыі, яна мае вайсковы складнік.

Ініцыяタры стварэннія беларускага спадарожніка разьбічаваюць даць штуршок навукавым інстытутам вытворчасцям, але для стварэннія касымічнай прамысловасці патрабні будуть величынныя інвестыцыі, якшо больш труда, каб падтрымліваць яе эфектыўнасць. Аддacha інвес-

тыць у малым, сярэднім бізнесе большая, сродкі абыграюца хутчэй. Малыя краіны не дазваляюць сабе касымічнае раскошы, бо ія маюць алпаведных вясенних задачаў. Свабодных грошай малыя, і кожная вольная капеіка ідзе ў вытворчасць. (Свой спадарожнік — практак накшталт супервысокасце тэлевежы ў Мінску. Дзе яна, дарэчы?) Беларускі юрад раздзельную сацыяльныя праграмы за кошт зямнішнінні інвестицый у вытворчасць, што прывяло да зноса асноўных фондаў. Новая касымічнае вясеннае праграма ляжа на эканоміку непасыльнім цяжарам.

Мікола Бугай

Чаму я люблю Садама

Максымум праз пару тыдняў юнкі замочаў Садама. Як левы, нічога не маю супраць звязяннія палітыка, які звязнічы кампартыю і чшамі курдаў. Не разумею лёзунгу, зъ якім мы — анархісты — выйшлі да амбасады ЗША: «No war». Вайна і левыя — справа складаны. Бакунін фармаваў валанішэр аў напамогу Капіноўскуму, каб справакаваць Францыю атакаваць Расею. Троцкі пасылаў Будзённага ўзніміча Індыю, напярэддні адкрыцця другога фронту анархісты набылі танкі для Эйзенхаўера.

Усё залежыць ад таго, што за інтэрвенцыю. У 1919 г. саветы спрабавалі штурну заснаваць у Іране «Гілянскую савецкую рэспубліку». Адным з «інтэрвентаў» быў паэт Хлебнікі. Ён агітаваў за камунізм, злобаючыся касякі. Такую інтэрвенцию вітаю, а бамбардзіровак мірных жыхароў я не падтрымліваю.

Чаму ў такім разе вітаю Садама?

Газуючы ў рамках фрэшту-сомінту, прысьвеченага вайсковому таленту Кім Чэн Ира, у амбасадзе

Мікола Бугай

ЛЕВЫМ ВОКАМ

(Пол Пот), складалі рэвалюцыйныя опэры (Кім Ір Сэн)...

Мяротнікі яны былі сапраўдныя, аднак новы тып тыранаў яшчэ горшы.

Настае час шэрных дыктатараў. Ціпер дастаткова фармальна вызываць «правы чалавека», аддаваць даніну павагі Беламу дому, даслаць «супрацьхімічны батальён» на чарговую акцыю шыталту «Свабоду Кубе». Пасыя можна спакойні катаваць дысыдэнтаў і прынятца прэсу, як гэта робіцца ва Ўзбекістане, Казахстане, Пакістане...

Гляблізацыя на пэрыфэрыі капіталізму — перш за ўсё гляблізацыя культуры дыктатараў. Таму я ня згодзен з Андрэем Глоскаманам, які ў книзе «Дастаёсікі на Мантане» піша, што бен Ладэн — духоўны нашчадак д'яблу Дастваўскага. Пятрова Верхавенскі николі не будзе, як Хусайн, пераназываць дайно занятыя марпехамі гарадок Ум-Каср у горах сваіх шахідаў у Сүнійдаў. Горад даўно б насіў імя «бушбург».

Лёлік Ушкін

Горад загубіў на суседдзі наўсядзіць, якія ўсеялілі яго ў сярэдніх саляхах. Адзін з чыншынішніх дыпламаў — «Свабода чалавека» — яшчэ не пакончылася. Гэта падзея, якую я не могу падтрымліваць. Але я не могу падтрымліваць Садама. Нікім не буду ёсці.

Занепакоенасць Краўчанкам

Мыльная бурбалка лопнула. Спачатку недзяржайні СМІ заглынулу дэду, пушчаную Интарфаксам з падачы ўладных структураў і голасна пачыверджаную прэзыдэнтскім сакратаром МЭС Пётром Латушкам. Пасыля камэнтары мысій прызначаны фальшивасці інформацыі: не прысачеваваў амбасадар Беларусі ў Японіі Пятро Краўчанка чхавае кніжкі, не прыўлашчыў пячаткі беларускага пасольства і не хаваўся ў амэрыканскім амбасадзе...

Зрабіць з палітыка крыміналініка. Знаёмы прыём. Зь Ліва Троцкага, Рыгора Зіноўева і Мікалая Бухарына «рабіці» арынарныхіх тэрарыстаў, шпіёнаў, дывэрсантаў. І народ ве-рыў, а пашты пісалі рымаванкі

з Краўчанку грамадзянаму Маладечна агітавалі знаныя дзеячы культуры з Мінску. А ён свой для гуманітарнікай.

Краўчанкам занепакоеная ня толькі ўлада. Правадыры палітычных груповак — таксама. Па-першае, таму, што Краўчанка ведае разрывную цану амаль кожнаму з іх. Многі з праваўдоруў рэзыгуць альпініста па-за гульнёю, на лаўках заўзятараў, бо Краўчанка абіраўца не інтелектуалаў, людзей культуры не молады, а не на піарэвальных кандыдатаў ня-ічайчнікай і грантасмокай. Аматарам інтырніх історій як лёгка будзе яго атасці, як гэта им удалося зрабіць з Сямёном Домашам, бо Краўчанка папросту не гуляць з імі.

А тут Краўчанка раскрыў свае канкты. І пачалася атака, аўбіна-вачальні ў тым, што ён, Краўчанка, у свой час аўбярэга на дапамогу тых, хто дапамог Лукашэнку пахаваць дэмакратыю. Аўбінаўчыцы спрабуюць падвесыці нас да думкі, што ён, Краўчанка, — таксама ма-глыньшы дэмакраты.

Ды, дзякаваць Богу, на ўсё мы хворыя на аміэзію, а таму памята-ём, што дэмакратыю пахавалі Ся-мё Шарцкі і Валерій Чіхін. Гэта яны, не ўпаўнаважаны на тое, падпісалі сумнівадоме пагаднен-не з Лукашэнкам. На ведо, чым ім пагракалі Лукашэнку, Віктар Стросік і Генадзь Селянінчук, што ім плаўбяці, але

КАЛЁНКА РЭДАКТАРА

Краіна стамілася ад нестабільнасці

Рубель працягвае абясцэнвацца, за даляр даюць ужо 2000 наяўных. Адначасова Міністэрства ўнутраных справаў паведаміла, што за тры месяцы гэтага году колыхасць злачынстваў вырасла на 22%. Да інфіліцыі беларусы несі звязкі. А вось з крыміналам — сапраўдны аўбад. Мы на піятых месцы ў сувесце па колыхасць зняволеных на тысячу насельніцтва, і ўсё адне множацца рабункі, крадзяжы.

Дзяве гэтыя лібчы маюць тое супольнае, што і інфіліцыя, і крыміналізацыя ўсіх звязаныя з «Беларускім эканамічным цудам». Інфіліцыя, права сілы, алчужансель людзей ад уласнасці, апека дзіржавы — нарожных камяні беларускай эканамічнай мадэлі. А людзі жывуць ва ўмовах псыхалігічнае нестабільнасці. Ні грошы не адкладзені, ні ад хаты не ад'едзяш: аўбакрад, прападзе.

Апошнім часам не прыята гаварыць пра алказнасць хваленай «вэртыкаль» за такі стан справаў. Між тым гэта яна ў ўмесе, на эздальнай кіраваць ефектыўна. Таленавітых прафесіяналаў систэма топіць толькі таму, што таікі людзі «занадта самастойныя». Змены эканамічнай мадэлі і запущаныя злачыннасці «вэртыкаль» проста не па плачы.

Андрэй Дыніко

ПРАВЫМ ВОКАМ

(Пол Пот), складалі рэвалюцыйныя опэры (Кім Ір Сэн)...

Мяротнікі яны былі сапраўдныя, аднак новы тып тыранаў яшчэ горшы.

Настае час шэрных дыктатараў. Ціпер дастатково фармальна вызываць «правы чалавека», аддаваць даніну павагі Беламу дому, даслаць «супрацьхімічны батальён» на чарговую акцыю шыталту «Свабоду Кубе». Пасыя можна спакойні катаваць дысыдэнтаў і прынятца прэсу, як гэта робіцца ва Ўзбекістане, Казахстане, Пакістане...

Гляблізацыя на пэрыфэрыі капіталізму — перш за ўсё гляблізацыя культуры дыктатараў. Таму я ня згодзен з Андрэем Глоскаманам, які ў книзе «Дастаёсікі на Мантане» піша, што бен Ладэн — духоўны нашчадак д'яблу Дастваўскага. Пятрова Верхавенскі николі не будзе, як Хусайн, пераназываць дайно занятыя марпехамі гарадок Ум-Каср у горах сваіх шахідаў у Сүнійдаў. Горад даўно б насіў імя «бушбург».

ПРАВЫМ ВОКАМ

Чаму я веру ў Буша

ворагам.

Добра выглядаюць цяпрашнія панцыфісты ў белых пальчатках, якія чатыры ганды гады таму пляскалі ў далоні Клінтану за Косава. Што, тады не разумелі сутнасць амэрыканскай палітыкі? Ці мо цяпер не разумеюць нацыянальных інтарсаў Беларусі? Ня бачаць далей за ўчора і заўтра.

Так, вайна — гэта бяда. Сэрца сыпікаеца ад бясцільнага болю, калі бачыш скалечаныя ірацікі дзяцей. Але Хусайн у любым разе загубіў бы болей, калі бы заставіўся пры ўладзе. Пакінья рахунку сумлення Богу, на нам іх зілчыць.

Амэрыка для Беларусі — сусед нашага суседа, Расеі. Так было пазаўчора і будзе пазаўтра. У Халаджы — пяць тысяч жаночынай і дзіцяці замары за аздын з аздын з чатырох ці пяці, што распрацоўвалі атамную бомбу.

Садам загубіў на дзясяткі разоў бодліх людзей, чым загнулаў ў цапен-рашнінай вaine. У Халаджы — пяць тысяч жаночынай і дзіцяці замары за аздын з аздын з чатырох ці пяці, што распрацоўвалі атамную бомбу.

Садам загубіў на дзясяткі разоў бодліх людзей, чым загнулаў ў цапен-рашнінай вaine.

Халаджы — пяць тысяч жаночынай і дзіцяці замары за аздын з аздын з чатырох ці пяці, што распрацоўвалі атамную бомбу.

Садам загубіў на дзясяткі разоў бодліх людзей, чым загнулаў ў цапен-рашнінай вaine.

Халаджы — пяць тысяч жаночынай і дзіцяці замары за аздын з аздын з чатырох ці пяці, што распрацоўвалі атамную бомбу.

Халаджы — пяць тысяч жаночынай і дзіцяці замары за аздын з аздын з чатырох ці пяці, што распрацоўвалі атамную бомбу.

Халаджы — пяць тысяч жаночынай і дзіцяці замары за аздын з аздын з чатырох ці пяці, што распрацоўвалі атамную бомбу.

Халаджы — пяць тысяч жаночынай і дзіцяці замары за аздын з аздын з чатырох ці пяці, што распрацоўвалі атамную бомбу.

Анатоль Сідарэвіч

Беларусы хочуць, каб было як у немцаў

Сацыялягічна служба агенцтва БелапАН «Люстра» зладзіла на замову «НН» аптытанне жыхароў сталіцы пра іх стаўленнне да краінай рэгіёну. Пытаннене гучала наступным чынам: «Якой з постсавецкіх і постсацыялістычных краінай Вы сымпатызуеце?» Распандэнтам праланоўвалася таксама адказаць, чаму ім падабаеца тая ці іншай краіна. Можна было называць некалькі дзяржаваў. Вось як разымеркаваліся адказы.

Расея дарагая як памяць

Вось жа, 25% з 500 аптытанаў сымпатаюць Расеі. Гэта малая лічба, як для краіны-саноўніцы. Фактычна, прапрант сымпатаюць да ўсходне суседскі аптытанне да долі этнічных расейцаў у насельніцтве Менску. Па-рауальнай нізкія сымпаты да Расеі тым больш нетрыўлівы, што расейская эканоміка знаходзіцца на ўзысьме, прэзыдэнт Путін б'е рэкорды асабістасці папулярызасці, а вайн у Іраку мабілізуе ахондную рэакцыю прарадзейскіх частак насељніцтва.

Прычыны сымпаты ў да Расеі эмансіпійныя («бо падабаеца Путін», «бо добра жылі разам») або ідэйнага характару («сь ёю нас звязвае гісторыя», «таму што браты — у труде і бядзе разам» — такія ж браты, як, між іншым, з палікамі і літоўчамі). Усё гэта робіць і без таго кволую для Расеі лічбу 25% зынкомай.

Моладзь глядзіць на Нямеччыну

Сярод сымпатаизантў Расеі 71% складаюць людзі ад 40 гадоў і стар-

шыя (паводле сацыяльнага статусу гэта найчасціцай рабочыя, пэнсіянэрэ). А вось сярод сымпатаюцай Нямеччыны 78% людзей у веку 23—49 гадоў, вялікая доля інжыніра-тэхнічных работнікаў, студэнтаў. Нямеччына, дарма што трапіла ў шэраг постсацыялістычных паводле фармальнай прыкметы, была адзінай краінай «спарадунага Захаду» ў спысле. Сымпаты да Нямеччыны збольшага маюць эканамічную аснову: «там добра жывуць», «там дбайшь пра людзей». Нямеччыну часта называюць у адным пачку з Польшчай і Чехіяй.

Польшча — малы тыгр рэформаў

Кожны шосты жыхар сталіцы сымпатаюць Польшчы. Сярод палінайфу пераважаюць жанчыны (58% праці, напрыклад, 46% сярод прыхільнікаў Расеі). Моладзь 18—39 гадоў складае 69% сымпатаику. Вялікі прапрант падрымальнікай, студэнтаў. Гэты паказнік уражвае, калі ўлічыць ступень антытатыпічнай па-

Сымпатіі да постсацыялістычных і постсавецкіх краінай

рэякціі да Беларусі, што саступае толькі інгатынуму стаўленню да Украіны й Расеі.

Чехія — гістарычны саюз

Вітаўт, Скарна, Геніуш, Швэйк, Гавал, Карлай універсытэт і іншыя піва не вытлумачаюць усяго фено-мну любові да Чехіі — адзінай малой краіны, што не мякнута з Беларуссю, але пешыца вялізной сымпата-чай менчукую: моладзі, людзей з вышэйшай адукцыяй, таксама... хатніх гаспадзін. Сярод найбольш частых аргументаў — «у іх ёсьць чаму жывуць», «там людзі чыннасцівые, жывуты на нармальнай».

Два простыя аўтобусныя рэйсы зь Менску ў Прагу штодзен, цягнікі, самалёты, пасольства, асяродак палі-цукекачаў — заканамерная праравы несунненай цягі беларусаў да чехаў.

Бывайце, братушки!

Беларусы пазбываюцца рассейскага погляду на сяўбы. Ні Баўгарыю, ні Сэрбію — краіны, якія маюць гістарычныя сувязі з Расеяй, — жыхары сталіцы не вылучаюць з агульнага масы «ненядомых Балкан»), што застаюцца ў ўзлом чужійскім, чым нават азіяцкія рэспублікі Садружнасці.

Фіялетава, сіне з зорачкамі...

Амаль 30% жыхароў сталіцы ніколі не задумваліся над гэтым пытаннем, яшчэ 12% не сымпатаюць нікому, а 5,8% выбраў дыпляматычны варыянт «Усе пералічаныя краіны». Іны складаюць туло палову, якую не цікавяць працэсы за межамі Беларусі.

Тыя ж, хто з сымпатаімі вызначаюць, называюць ў сярэднім 2,46 краіны. Да постсацыялістычных краінай Цэнтральнай Эўропы менчукі стаўяцца з большай сымпатачай, чым да краінай СНД. Першымі здаюць пэрэвагу краінам, другім — калі чвэрці аптытанаў.

Вынікі аптытання ўскосна пачынаюцца з тэнденцыяй росту папулярнасці збройнага ізложа, выхулёна сацыёлагамі летасць. Беларусы больш як хочуць, каб было як раней. Па-за сумневам, палітычныя наступствы гэтага развароту ў бок Эўропы не забавяшчялі адбіца на палітычнай рыторыцы лукашэнкаўцаў і дэмапазыцыі на парламэнціках і асаўліва прэзыдэнціках выбараў-2006.

Мікола Бугай

Краіна	Колькасць прыхільнікаў
Расея	25,1%
Нямеччына	21,4%
Польшча	16,2%
Украіна, Чехія	11%
Літва	8,2%
Латвія	6,6%
Эстонія	6,2%
Грузія, Малдова	3,6%
Вугоршчына	3,4%
Казахстан	2,8%
Арменія	2,4%
Туркмэнія	2,0%
АЗРБайджан, Таджыкістан,	
Узбекістан	1,8%
Кіргізія, Славенія	1,6%
Сэрбія	1,2%
Харватыя	1,0%
Румынія	0,8%
Балгарыя, Чарнагорыя	0,2%
Боснія і Герцагавіна	0%
Црніградзкай	29,1%
ніводнай не сымпатаюцую	12,4%
усе пералічаныя краіны	5,8%

А Б М Е Ж А В А Н Й Н Е П І Ў Н О Г А ИМПАРТУ

Ці піва заяц зварыць густа?

Піва — самы капрызыны з альгольных напою. Яно саме смачнае, калі жывое-непастэрызаванае і не-фільтраванае, без кансервантаў, з рэшткамі жывых дрожджак. Таму піва рэдка возьміць далёка. Сярэдні бэльгійскі шкандакі спажывец піва на 90% натаўляе смагу півам, заварынам у родным горадзе. Яшчэ 3-4 гады таму так было і у Беларусі. Цяпер жа беларускія піва выцісці агасцейскімі прадуктамі. Наша піва трывалася ў асноўным дзякуючы нізкай цене — мала хто лічыць яго самым смачным.

Дык адкуль узяцца ў нас якасна-

Падпіска

Нагадаем, што падпіскаюцца абхадзіцца танчыней.

Падпіскі індэкс **63125**.

Цена падпіскі на месяц — **2043** рубль. Падпіску прымамо ўсіх аддзяленнях пошты, у шапаках «Беласіліздруку».

Дык падпісваіся!

зывілася ў нас і белае (пшанічнае) піво, і *eis bier*, і іншыя спэцыяльныя гатункі, якія ўжо масава варацца назынавае.

Піўны рынак могуць падзяліць між сабою некалькі бровараў-гігантаў. А варта, каб засталося месца і для ініціятыўных мікробровараў, здольных прapanаваць спажыўку штоўссы адміслюваць.

Варта, бо піва — частка беларускай культуры. На сучасным рынаку прадаецца і спажыўкае настолькі пузане спажыўчыне вугляводаў, фарбавальнікай, фэрмэнту і кансервантаў, якія складаюць той ці іншы прадукт, колікі ўзялісьненне пра гэты прадукт, систэма вобразуў, якую ён выклікае, ягоная легенда. Тут беларускім піваварам ёсьць да чаго апліцаваць.

Спажыўчыне піва ў Беларусі складае калі 20 літраў на чалавека штогод. Гэта лічба нязменная з XVIII ст. Дык чаму ж не адрадзіцца «архавам», «вірчнам», «красходнаму», «марціваму», «дубальтоваму», «граматці», «візынскаму портзгу»? «Веснам на піву» — тычкам з пукамі саломы, прымасцаваным да лаху корчмай, што здзялек паведамлялі падарожным: піва ёсьць! Піўным фестам — з падгядаванымі шкільніцамі на try аблукоўкі, з бочкамі піва ў комінах? Беларуское піво — гэта не камалутнага вадзікаўца, не віагарыя, з бочкамі піва ў комінах? Беларуское піво — съветльяя легеры пільзенскага кшталту. А добра было б, каб

На выставе «Бістро: піва, віно, напоі» 8 красавіка ў Менску піва і іншыя напоі прымамоўвалі ўсім.

Алесь Белы

Як загінуў Кусэй і быў кантужаны Садам

Два ахоунікі Садама працавалі на спэцслужбы ЗША

Кусэй, сын Садама Хусейна, загінуў падчас амэрыканскага налёту ў першы ж дзень вайны — цьвердзіць добро пінфарматаваныя крыніцы ў Вашынгтоне. Яны даюць 99,9% імавернасці, што 38-гадовы Кусэй загінуў на бункеры пад прэзыдэнцкім палацам, які быў мотаю ранішняга налёту 20 сакавіка, у дзень, калі пачалася вайна.

Экспрты ў ЗША съязджаюць, што ў часе бамбавання мог загінуць і сам кіраўнік Іраку. Але ў суботу ірацкіх тэлебачання паказала жывога Садама на багадзкай вуліцы. І ўсё ж Пітагон не сумнеўся, што і дыктатар паранені. Некалькі дзясяткі крылатых ракетаў ды пара цяжкіх бомбаў, скінутыя надземнім і частку падземных паверху будынку. Садам атрымаў лёгкае страсенне мазгou і пашкоджаныя радужных абалонак вачей.

Амэрыканцы дазволілі пра гэта дзяякоючы інфарматарам — двум падкупленым ящчэ год таму афіцэрам злучэнія, што ахобае ірацкага лідара. Гэтыя людзі атрымалі ад амэрыканцаў спэцыяльнай радыёперадачы, якія мусілі інфармаваць, дзе знаходзіцца дыктатар і яго найбліжчыя атачанні.

19 сакавіка абвода інфарматары паведамілі дакладныя каардынаты бункера, у якім хаваўся Садам. Дырэктар ЦРУ давёў прэзыдэнту Бушу, што такая магчымасць можа болей не паўтарыцца. Хоць начатак нападу быў запіняваны на пазнейшы час, Буш загадаў атакаваць бункер. Рэзультат, што смерць Хусейна зробіць вайну карацейшай.

Абвода інфарматары пазнейшы паведамілі, што ў той дзень, апрач Кусэя, загінулі яшчэ некалькі асобаў, у тым ліку генэралы і ахоунікі Садама.

Самога яго вынеслі з бункера на націлках. Ён быў аглушаны, з вушэй цыкліа кроў. І, як съязджаюці інфарматары, менавіта з прычыны пашкоджання вачей, ён мусіў начапіць цёмныя акуляры падчас тэлевыступу.

Вашынгтонскія крыніцы падкрэсліваюць, што ЦРУ ўжо з сірэдзіны 2000 г. плюнавала замах на жыцьцё Садама. У Багдадзе з таго часу знаходзіліся афіцэры амэрыканскай выведкі, што трапілі туды з дапамогай курдзкіх і шыцкіх апазыцыянэрў і агентаў іншых заходніх спэцслужб.

У студзені, калі стала зразумела, што вайна непазбежная, у Багдадзе перакінулі мо настав пару сотняў супрацоўнікаў спэцпраздзялення ЦРУ. Гэта быўлія марпехі і десантнікі, што па сканчэнні вайсковай службы перайшлі ў выведку. Менавіта яны скантактаваліся з блізкімі да

Сыны Садама яшчэ разам: Кусэй і Ўдэй.

Хусейна людзім, захвоціўшы іх да задрады найстэржайшым зь вядомых чалавечтву аргументам — грашымі.

Цяпер агенты ЦРУ ў Багдадзе займаюць наводка самалётам альянсу на цэлі, зборам інформацыі пра вайскі бамбадаванія, подкупам ірацкіх чыноўнікаў і афіцэрў.

Тое, што ў найбліжэйшым атакэнні Хусейна ёсьць інфарматары, і

надалей было б адной з самых вялікіх таямніцай Вашынгтону, калі б тыя ўжо не загінулі. Ірацкая контравыведка на ўсікі выпадак расстрэляла ўсіх людзей, што адказвалі ў той дзень за бясылку Садама, і ў тым ліку абодвух афіцэрў, якія працавалі на Амэрыцы.

МХ; «Washington Post»,
«Gazeta Wyborcza»

Зброя ірацкай вайны

У Іраку выпрабаваная новая версія беспілётніка «Predator» — «Hunter-Killer», прызначаная для звышчынны стацыянарных цэляў.

Вайна — найлепши спосаб, каб выпрабаваць новыя віды зброі. А таксама атрымаць новыя вайсковыя замовы. Якім ж «навінкам» карыстаючыся войскі альянса ў вайне з Садамом?

Найперш гэта комплексы «Patriot—PAC-3», прызначаныя для звышчынныя балістычных ракетаў. Іх упершыне выпрабоўваюць у баявых умовах. Таксама ўзбрэночная сілы ЗША выкарстоўваюць дзесяць розных тыпau беспілётных лягальных апаратуў. Пяхота выкарстоўвае «Pointer» і «Shadow», марпехі — «Dragon Eye» і «Pioneer», ВПС — «Force Protection Surveillance System», «Global Hawk», «Predator». Апошні — заслужаны ўжо вэтран, які паступова ўзласканальваўся ў часе вайсковых дзеянняў. Так, у Косаве на яго усталявалі систэму лазернага навядзення ракеты, у Аўгустане — супрацьтанкавая ракеты «Hellfire». Дакладнасць трапляння была 100%. Але ў 2002 г., у Емэне, «Predator» даў маху: спудлаваў па машыне з пасадкою тэрарыстамі «Аль-Кайды». Але «бессылётны» — на тое самае, што «изўлӯны»: пад Басрай іракцы зблізілі адзін такі самалёт —

«Phœnix», што належаў да брытанскіх ВПС. «Нябачныя» ж ды варожых радараў самалёты F-16 і F-117, больш вядомыя як «Стэлз», часам даюць ўзнакі на толькі гарды Хусейна, але ў хайрусынікам. Так, нядына адзін з штурмавікоў памылкова злышичніў з супрацьтанкавай гарматы колкі брытанскіх браневікоў. Экіпаж ратаваўся ўцекамі.

Зважаючы на пагрозы Садама прымініць сродкі масавага звышчыння, войска ЗША выкарстоўвае машыны радыялягічнай, хімічнай і

біялягічнай выведкі з доўгай называй «Fox Nuclear-Biological-Chemical Reconnaissance System», якая перасоўваецца ў вайсковых калёнах і робіць усе неабходныя замеры.

Брытанская армія выпрабоўвае на ірацкай вайне новы супрацьлоадчны гелікоптар EH-101 «Merlin», што паступіў на ўзбраенне ў сірэдзіне 2002 г. Праўда, чарапініку Мэрліну ў ірацкай пустыні падвойні падводных чайноў німа. Больш практычнай ангельскай навінкай — систэма вызначэння каардынатаў варожасці

«HALO 2». Яны працуюць у каардынатах с зыншчылікамі «Tornado GR4», нядына пераснажаныя для пуску крылатых ракетаў.

Гэткі бамбадаваніны, які на гэтым вайне, съвет раней на бачыў. Вызначаючыя яны на толькі маштабамі, але й практычнам трапляніні. Больш як 80% бомбай маюць систэмы дакладнага навядзення. Навіной гэтай вайны ёсьць і то, што амаль усе бомбы забільчычаныя JDAM (Joint Direct Attack Munition). Гэта прыстасаванне, якое прыкручува-

ца да звычайнай бомбы і дае магчымасць націроўваць яе да цэлі пры дапамозе спадарожнікавай систэмы навігации GPS. Хібнасць не пераўышае 3 метраў. У адрозненіе ад ранейшых систэм навядзення, JDAM працуе як днём, так і ноччу, незалежна ад надвор'я. Самалёту на трэба «весыці» бомбу да самае цэлі, ён можа заставацца на вялікай вышыні. «Кінуці і забыцься», — як кажуць лётчы.

Адзін B-2 з 16 бомбамі, забільчычанымі JDAM, паводле слоў генэрал-майстра Фрэнсілія Блэздэлда, мае агнявую моц, рапутанічную той, што месьці 1000 бамбаківую з 9000 бомбай падчас другой сусветнай вайны. Эфект бамбавання падмацаваны 1000 ракетаў тыпу «Тамагаўк», якія знаходзяцца на караблях у Арабскім моры і на самалётах B-52. Амаль усе гэтыя ракеты таксама забільчычаныя спадарожнікавай систэмай навядзення. За два першыя тыдні вайны былі выкарстоўвалісь ізве трачныя гэтых ракетаў. У першую вайну са юзінікі выпуслі толькі 284 такія ракеты.

Сяргей Мікулевіч,
Сяргей Радштейн

Ракетны комплекс «Patriot»

Вэтэраны войнаў

У руках фэлдайнай Садама ўсё больш старыя савецкія «калашы». Але і ў англіасаксаў старой зброі — пад завізу. Доўгажыхаром-рэкардсменам зляўлянец брытанскі выведены самалёт «Сансета», што стаў на крыло аж у 1949-м. Не нашмат маладзейшая самаходная артылерыйская ўстаноўка «Paladin», распрацаваная ў 1950-я. Славутая вінтоўка M-16, вядомая нам па заходніх баёвіках, зляў на ўзбраенні не амэрыканскім войскам у 1963 г. Саракагодзьда сёлата съявіткуюць і бамбавальнікі B-52 — аснова стратэгічнай авіяцыі ЗША. Удвая маладзейшыя ракітэўстанцы «Clansman», упершыно выкарыстаныя ў часе вайны за Фолклендскія астравы, ствараюць гаспадарам-брытанцам купу проблемаў: іх паведамлены праціўнік даўно навучыўся перахопліваць.

Міндоўга стаяць доўга

Скульптура беларускіх гісторычных дзеячоў у краіне вобмаль. Сярод іншых «манумэнтаў, якіх німа», можна назваць і помнік Міндоўгу, адзінаму ўласна беларускаму каралю. Адкрытыцца або закладка такай скульптуры прадугледжваеца праграмай съвятавання 750-годзідзя каранаціі князя. На паседжаннях аргамітуту сягта згадвалася імя Валар'яна Янушкевіча, які некалі распрацоўваў помнік Міндоўгу. Амаль гатовы проект стаіць у майстэрні скульптара. Гэта можа быць першая конная скульптура беларускому гісторычнаму дзеячу.

Проект В.Гіголі
алегарычна адлюстроўвае
закладаныя падваліны
беларускай дзяржаўнасці.

Манумэнты манараў-вершнікаў — ці не найлепшеся ўласбленіе веліны дзяржаўнай ідзі. Згледзь хоць бы статую Карла Валікага альбо разіскай Меднага Вершніка.

Яніч ў сярэдзіне 90-х В.Янушкевіч сэльдзіў на Наваградак выбіраць месца для помніка і дамаўляўца з уладамі. Тагачасны міністар культуры Анатоль Бутзвіч і наваградзкія чыноўнікі гэтamu спрыялі, але забракавала грошы. У другой палове 90-х іх з была паходавана з палітычных прычынай.

Старынны аргамітуту Анатоль Грыцкевіч зазначыў, што на паседжаннях пакуль не амброквойвалася канкрэтная працэдура выбіруя і ўсталявання помніка. Тым часам, свае варыянты манумэнту на разгляд у аргамітут даслалі санкт-пецярбургская беларусы Ігар Жураўскі, Іван Чарнякевіч і Вячаслав Гігола.

Проект І.Жураўскага — убрэснены рыцар з ляўранскім крыжам на грудзях. Выявя мусіць стаяць на не-высокім пастамэнце з неапрацаўнага каменю, здобленым шыльдай з бронзавай каронай, надпісам «Міндоўг» і лічбамі «1253—2003». Помнік можна ўсталяваць тварам да зам-

ку ў скверы на цэнтральным пляцы Наваградку.

Проект І.Чарнякевіча больш сымбалічны: стылізаваная вежа-данжон, зробленая з кавалку трубы вялікага дыяметру; у сценках мусіць быць праразаныя выявы мяча, крыжа, кароны, надпіс «Міндоўг» і лічбы «1253—2003». Всяку троубу зарыентаваць па сонцы, каб у туго гадзіну, калі адбывалася каранацыя, скрэз праразаныя насупраць крыж і карону паходзіць сонечны прамень.

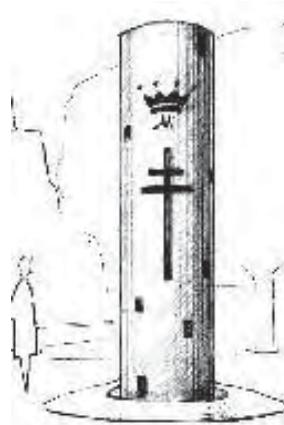
Проект В.Гіголі алегарычна адлюстроўвае закладаныя падваліны беларускай дзяржаўнай ісціні (недабаваныя мур і чатыры кутнія камяні валок крыжа).

М.Купава айціў пецярбургскія праекты, крэтычна: «Думаю, нам тут удаста створыць штосьць лепшае. Мы таму і праводзім выставу Саюзу мастакоў, прымеркавану да гэтага юбілею, каб зьявіліся вартыя творы».

«Прапановы пецярбургскіх беларусаў вартыя ўвагі як адбитак познай грамадзкай думкі, — лічыць мастацтвазнану Петра Васілеўскага. — Але прафесійныя пытанні павінны вырашаны прафесіяналы».

На думку мастацтвазнану Сяргея Хароўскага, праблема на столкніць ў тым, як будзе выглядаць помнік Міндоўгу, колікі ў тым, што будзе ведаць па каралі грамадзтва: «Калі герой не асэнсаваны нацыяй, не увайшоў у народную сведамасць, то спроба мастакоў будучы выглядаць прафесіяналы».

«Ёсьць небяспека, што, узяўшыся за вобраз Міндоўга, скульптары паспрабуюць рамантызваць яго, —

Проект Чарнякевіча больш сымбалічны: стылізаваная вежа-данжон будзе зарыентаваная па сонцы, каб у туго гадзіну, калі адбывалася каранацыя, скрэз праразаныя насупраць крыж і карону паходзіць сонечны прамень.

Проект І.Жураўскага — узброены рыцар з ляўранскім крыжам на грудзях, які мусіць стаяць на невысокім пастамэнце зь неапрацаўнага каменю.

Ідэя генэруюцца. А што ж з увасабленынем? На лістах, разасланых аргамітутам съвятавання ў Міністэрства культуры, Саюмін, іншыя інстанцыі, што загадваюць вырабам і ўсталяваннем помнікаў, адказу пакуль німа. Загадчык аддзелу культуры Наваградзкага гарвыканкаму Аляксандар Крашнік ўвогуле кажа, што ніякіх зваротаў не атрымліваў: «Мы чулі, што аргамітут прыняў нейкую адозву, але гэта было без нашага ўздэлу. Для нас самае галоўнае — правесці міжнародную науко-культурную канферэнцыю, якую нам дапамагае арганізоўваць Акадэмія на-

вук. Па выпіках канфэрэнцыі выдаці зборнік прац — гэта і будзе вынік на гады». Паводле словаў А.Крашнікі, ідэя пастаноўкі помніка заўчасная, бо... «пакуль што німа ўмову для гэтага».

А.В.

358 паэтаў

Пабачыла съвет анталёгія беларускай пазі «Краса і сіла», укладзеная Міхасём Скоблам. Якосьць выдання адпавядае назыве. Даброны фалінт пад 900 старонак у цвёрдай вокладцы зымішчае творы 358 паэтаў і паэтак — ад Старога Ўласа да Волгы Гапеневай. «Анталёгія — суб'ектыўная!» — папярэджае ўкладальнік. Пытайцца ў кнігінях.

IN MEMORIAM

Алег Табола

З красавіка ў Менску памёр Алег Табола. Ён ніколі не скадзіўся, але блізкія ведалі, што ён цікава хваре. Даваліся ў знакі восем гадоў стацінскіх літэрапераў, атрыманыя за ўздел у Саюзе беларускіх патрыётаў — арганізацыі, што аўтэнтычна студэнтаў Пастаўскага ды Глыбоцкага настайніцкіх вучэльніяў.

Яго сібрам было вельмі ўтульна зь ім. Ім імгнена заўважаўся, у каго клямка ў дзівзьдзя хутка адвалицца, у каго цічэ кран, хто хворы й ні можа схадзіць у краму, у каго цічэ страх, у каго пагнілі драбіны, а ў склён трэба засыпаць бульбу. Ён заўсёды дапамагаў. Гародніна з лещіцца, мёд

ад уласных почол — усё ішло сібрам. І кожны разам з падарункам атрымлівалі ўнікальныя ціхія чашечкі з чайкам.

Бывай, наш браце, сібра, бацька. Такім ты быў для нас.

Зінаіда Тарасевіч

Красавік

У красавіку першыя кветкі красавіцу, што й дала назуву другому месецу календарнай вясны. Менавіта ў гэты час распускаюцца першыя бутоны гусіныя цыбулі, кураселу, чубаткі, лотаці. Вясна набірае моц. Цягам красавіка сядзіна-устатчная тэмпература паветра павялічваецца толькі гэтай парой. Аномальным быў 1929 г., калі на большай частцы

Беларусі стаялі маразы да -15...-17°C. Устойлівае сінегавое покрыцце трымалася амаль да канца месяца. Збожжа пасяялі позна, як ніколі. Лета таксама было «нікакое», у выніку — неурядлівое.

У жывой прыродзе вялікі зімовы. Прылятаюць апошнія птушкі, прачынаюцца вужакі, барсукі, грызуны. У ласей быў казуль зіўлююща патомства, тым часам у малых вавецкіх дэкараціях узяліся пакаленія вочкі. Ідуць на пераст шмат якіх відаў рыб. Актывнае жыццё пачынаецца.

Юры Фралоў

Губэрнатор гораду Токіё Сінтара Ісіхара карыстаецца любой нагодай, каб жорстка пакрытыкаваць японскіх палітыків. Але, нягледзячы на ўсе ягоныя напады, ён сам застаецца сапраўдным японцам.

Губэрнатор Токіё пад'яжджае. Невядлічная група мэдна апранутых маладзіц — валааса ва ўсіх рудыя — ужо кучкуеца на тратуары. Паркующа два чорныя лімузыны. Калі зъяўліенчы губэрнатор — 70-гадовы статны мужчына, дзеўкі пачынаючы вішчаньці так, як быццам ён — рок-зорка.

У аднайстайнім сувеце японскіх палітыкі Сінтары Ісіхара, старшыні брат японскага кінакуміра Юдзіра (героя-палубоўніка, японскага клона Джэймса Дына), — сапраўдныя маладзіці — валааса ва ўсіх рудыя — ужо кучкуеца на тратуары. Паркующа два чорныя лімузыны. Калі зъяўліенчы губэрнатор — 70-гадовы статны мужчына, дзеўкі пачынаючы вішчаньці так, як быццам ён — рок-зорка.

Фарсун Ісіхара заваяваў славу й немалую папулярызацию сваім вельмі не японскім паводзінамі, пераўзышоўшы нават прэм'ера Дзюніцыра Кайдзумі, які мэта прычыну на манер Элвіса Прэслі. Ісіхара кажа то, што думае. Ён высакамоўны й напышлівы. Ён, як блазан з п'есы Шэкспіра, часта адкрывася схаваную праўду, наўпраст гаворыць пра страхі й забабоны, пра якія звычайна маўчиць японскі бамонд.

Мне парадзілі прыхынку загадзя, каб

хочы сам няблага валодае ангельскай. Ён кажа, што стаміўся (і знерававаўся) паслычы ўчорашніх пяці сётаў гульні ў тэні. Замаўляе комплексны абед, сапраўдную фэрою з вясмы стрывай, сирод якіх «пласт» ці не з найлепшымі ў Японіі вустрыцамі з Касагавы — роднага гораду шоф-кухара.

Прывязаўшы душу невядлікім «крызота» з дарункамі мора, выкладзеным на вілюкую талерку з такой далікатнай сымтрыяй, на якую здольныя толькі японцы, я вырашаю ўсё ж такі занішча сваій справай. Якія ўспаміны засталіся ў Ісіхара ад вайны ѹ амэрыканскай акупацыі? Пытанніе мae грунт. Многае ў паводзінах Ісіхара тлумачыца пачыншыём прынужненай той паразай. У сваій кнізе «Японія, што можа сказаць «нe»» ён заклікае свай народ пастаўці супраць «амэрыканскай гемоніі», у прыватнасці ў гандлі.

«Я памітую, як у дзяянствіе бег па бульбяным полі, шукаючи ратунку ад бомбай, якія скідаю амэрыканскі самалёт, — кажа Ісіхара, прыгадваючы падзею, што скалечыла ягонага сябра. — Самалёт ляцеў нізка, і пілёт мусіў бачыць, што кідае бомбы на дзяцей.»

Памятае Ісіхара лёсавызначальны момант гісторыі Японіі XX ст.

— прамову імпратара аб капітуляцыі. Памятае тыя слова, што далаятілі праз радыёперашыкоды. Упершыню японцы чулі, як імпраттар размаўляе. «Мне здалося, што ягоны голас быў надта высокі й гучай па-жаночы, — грэбліва кажа Ісіхара. — Такі кацінъ».

Ісіхара пярэчыць агульнаму меркаванню, што японцы назаўжды адракліся свайго мілітарызму

ледзь не

Будучы японскі прэм'ер ненавідзіць ЗША.

I Японію таксама

я мог павітаць губэрнатора па ўхаходу ў «Азію» — шыкоўную італьянскую рэстарацыю, якую ён выбраў для нашай сусטרэчы. Пасыль фармальна вітанія ён падымнае па лесьвіцы ў прыватную зали, зарэзраваную для губэрнатора й ягонас почты.

Ягоныя першыя слова гучыць пан-ангельску. Робячы ненатуральныя твар, калі наш фатограф здымыа яго, ён жаліца на неабходнасць насыць гальштук — «агрут заходзі даўніці лыціцы!». Магчыма, гэта было зарэзана, але я ўсё адно паспешліва шукату свойнатацнікі.

У адрозньеніі ад мінімалістычных пакрытыкаў *tatami* ў тыповых японскіх рэстарацыях, наше залы аформлення пампіза, на стылі канца XIX стагодзізды — з сробымі талеркамі на столе й замалёўкамі на ружовых сценах. Я ўсёльш дзіўлюся, што знакаміты нацыяналіст выбраў такую дэкацыю эўрапейскую рэстарацыю. Адзін з ягоных памочнікаў тлумачыць, што гэта было зроблена, каб здзвініць мяне; сам Ісіхара кажа, што ўчора ён быў стрывай японскай кухні, а сёняння за- карыста перамені.

Мы сядаем. Як і многія ягоныя сучаснікі, губэрнатор аддае перавагу размове праўз перакладыка,

лаву марозіва-эскімо на палачы. «Тады хадзіла шмат чутак, што ён

Ісіхара пярэчыць агульному меркаванню, што японцы назаўжды адракліся свайго мілітарызму. «Мы ганарыліся гэтай вайной!» — кажа ён.

забіў мяне, а на- самрэч ён мяне толькі ўдарыў», — кажа губэрнатор. Я не адразу зразумеў, што ён ўсё яшчэ гарошыць пра эскімо.

Коліс ён распавядалі пра інцыдэнт амэрыканскаму кантрэземензу, і той запытаўся, ці буйтой вайсковец інгравіруе яго на Ісіхару, якога са-

мога часта вінаваці японскі гаспадаркі. Нягледзячы на ўсю тэхнолагічную перавагу апошніх, менавіта амэрыканцы дасягнулі наявілішых поспехаў у блягітніх ды фірмаічных тэхнолёгіях за апошнія дзесяцігоддзі.

«Японія, што можа сказаць «нe»»

была напісаная ў канцы 1980-х, калі краіна перажывала ўздымы. У кнізе Ісіхара заклікаў Японію выкарыстоўваць сваю тэхнолагічную піраміду стратэгічнага ўпльыву якім можа шмат чаму наўчыцца Японіі. Гэта пацэнтавана як гэта іх здзяйсніцца ў сэцвярджаў, што амэрыканскі капіталізм можа шмат чаму наўчыцца Японіі. Гэта пацэнтавана як гэта іх здзяйсніцца ў сэцвярджаў, што амэрыканскі капі-

талізм можа шмат чаму наўчыцца Японію ў сэцвярджаў, што амэрыканскі капі-

талізм можа шмат чаму наўчыцца Японію ў сэцвярджаў, што амэрыканскі капіталізм можа шмат чаму наўчыцца Японію ў сэцвярджаў, што амэрыканскі капіталізм можа шмат чаму наўчыцца Японію ў сэцвярджаў, што амэрыканскі капіталізм можа шмат чаму наўчыцца Японію ў сэцвярджаў, што амэрыканскі капіталізм можа шмат чаму наўчыцца Японію ў сэцвярджаў, што амэрыканскі капіталізм можа шмат чаму наўчыцца Японію ў сэцвярджаў, што амэрыканскі капі-

талізм можа шмат чаму наўчыцца Японію ў сэцвярджаў, што амэрыканскі капіталізм можа шмат чаму наўчыцца Японію ў сэцвярджаў, што амэрыканскі капіталізм можа шмат чаму наўчыцца Японію ў сэцвярджаў, што амэрыканскі капі-

талізм можа шмат чаму наўчыцца Японію ў сэцвярджаў, што амэрыканскі капі-

талізм можа шмат чаму наўчыцца Японію ў сэцвярджаў, што амэрыканскі капі-

талізм можа шмат чаму наўчыцца Японію ў сэцвярджаў, што амэрыканскі капі-

Трагедыя ў фантастычных апавяданьнях

На Малой сцэне
Купалаўскага — прэм'ера
монаспектаклю «Беларусь у
фантастычных
апавяданьнях» паводле Яна
Баршчэўскага.

Пры ўходзе, у дадатак да праграмкі, давалі ўзялістную комплексную рэжыму Менскага заводу шампанскіх вінáў, якойсь друкарні для выставы фатамайстру Артуру Прупаса, аздабленую здымкам трох дзвiнў пад парасонам. Невядома, цi ўкладаючы іх выявы ў рамкі дазво-

леных Дзяржкамдрукам 30% аголенага цела. Адны ногі пацягнуць працітаў на шэсыльдзесят...

Прыцемненая сцэна аbstаўленая вельмi ўтulным катнім рэжывітам: каляднае зорка, газынчка, жытa ў плеценых кашах i мякxах. У адным, прайда, былі семкі. Цi то чорнае жытa? Прыгэто вобраз.

Пакуль чакалі пачатку дзеi, згадаўшы Завальнiя-Гасцюшкiн з аднайменнага фiльму — перабольшана патасны, нiбы нехывы. Відавочна не адчуваў рэзalj, які мусiў уласбiльца. Заставалася гаварыць пра малярнасць. Дый ня дужа пераконлі-

ва глядзелася, як i фальшывая бара-да ды расейская мова беларускага шляхціца. Дальнабойшчын з Гас-цихуна лепши.

Новы «купалаўскі» Завальнiя i ўсё-усё-усё ў адной асабе актора Генадзя Давыдзiкі — а ён i апавядальнiк, i прыслuжнiк, i сам пан, i кожны з гасцей — на маюць у характеристы ані съледу шляхецкасці — на жаль.

Вобразы глыбока народныя, бур-лескныя — аж да невялiкай тату-роўкi на руце артыста. Яны пахехек-ваюць, пасопваюць, прытугиваюць, хiтра адцягаючы глядацку ўгаву

на гэтыя свае выкунгасы. А актор, нiбы мiж iншым, перасыпae жытa, сiвечкi запальваe, байць розным галасамi пра Белую Сароку, зграi вau-калаукi, чарнiкiнiка. I пры канцы як на талерачы падае прыхylым глядзачам глыбачэйшую, прыхвану дагузту, трагедню. Маўляў, то бо — у краi «кiкiцi веселы, толькi нека-мu». Згадваеща колiс вычанае: Белая Сарока — правобраз царыцы Касiарыны. Хто ж тады яе служжана Скамарох? Адказ ляжыць на па-верхнi. I нiяма ў фiнале герайчнае светлiннi «Тутайшых». Нiяма надзеi.

Толькi цемны одум.

У аксамiтнай фiялставай цемры Малай сцэны (нiзавошта на скажаш, што за сцэнай — кавярия ў стылi «златых сямiдзясятых», з аблаздзенымi «кабанчикамi» сцэнамi) асабiлiвa магутна, асабiлiва да месца гучашы сiлverы Ivana Kircukha. Яшчэ адна выiгryзырская рэжысэрская знайдка.

Доўгае спакойнае жыццё паста-ноўшы можа гарантаваць і тое, што, у адрозньенiи ад дзiсяткi ў іншых монаспектакляў, гэты — надзойгi. Гадзiна зь нечым. Наступны раз яго пакажуць 25 красавіка.

Сяргей Мiкулевiч

Сьвіранскiя крэскi

Кажуць: адзiн у пoлi не ваяр, не ваяка, не змагар. Но ў якiх народau і не змагар. Але ў беларусi ў адзiн можа зрабiць цуды. Кажуць гэтak, я найперш згадваю вiленскага беларуса Юрася Гiля (на здымку ў цэнтры). Колкi гэтak апантаны самаахвярнiк зрабiў дзеля ўшанавання памiцi слiннага нашага лiтарата i адваката Францiшка Багушэвiча ў падвiленскiх Сьвіранах! Гэта з клюпата Юрася Гiля i ягоных аднадумацi за апошнi два гады былi ўсталяваны на раздзiме аўтара «Дудкi Беларус-кай», аж дзвiнё мэмарыяльныя памiяткi. А трошкi раней у суседзiх зь Сьвіранамi Сайчунамi іменем песьнiара была названая адна з вулiц, якraz тa, што паглядаe на Сьвіраны.

Колькi выiспiлi гэтak ўшанаваньне каштавала Юрасю! Не забывай-ма, раздзiмi Францiшка Багушэвiча — у iншай дзвiржаве. Тымi не менi Юрасю Гiлю шмат што ўдаеца. Бо ёсць апантанасьць, глыбокас разу-

Анатоль Карадза

менiне несправядлiвасцi. Гэта ж траба — гэтулькi гадоу беларусы i лiтоўцы пражылi ў адной дзвiржаве i нiдзе на Вiленшчыне за гэтыя гады

не было ўшанавання iмя таго, хто вярнуў краю генiную памiцi. Дакор гэты не Лiтве, не litoўcam. Дакор гэты найперш нам самiм. Гэта нашы лiтаратары не пакланaiцiся, не папулся, хоць мажлiвасцi нiбыта за супольным часам былi найлепшы.

Сэлетa Юрась разам з сваімi аднадумцамi зрабiў яшчэ адзiн крок для ўшанавання ў Сьвіранах нашага класiкi. Выраблены крыж u горан нашага Прапорка. Цiпер узгадаючы пытаннi яго ўсталявання i асвiчэння (на жаль, лiтоўскi ўлады не заўжды ахвотна iдуць на ўсталяваннi знакau z надпisciam на замежных мовах).

...Некалi ў Сьвіранах вiравала духовae жыццё. Тут была каплiчка. На ўсiх рассстайнiх дарогах стаялi крыжы-абярэгi. Але мiнuлаe стагодзьдзе зruihavalu ў Сьвіранах ўсё, што толькi нагадвалa пра Хрыста i ягоныя сымбалi. I от з рупнасцi вiленскiх беларусаў u Сьвіранах паустане Святыя Крыж новага часу.

Юрася Гiль зрабiў на Вiленшчыне дзеля ўшанавання Багушэвiчай постасi тое, чаго да яго нiкто нi змог. Беларуская грамадзкасць павiнiна неяк зауважыць гэтую Юрасю — самаахвярнасьць.

Уладзiмер Содаль

А Б В Я Р Ж Э Н Ь Е

29 сакавіка 2002 г. у газэце «Наша Ніва» была надрукавана карэ-пандэнцыя Адамa Глебуса «Васiлеўскай i спадчынай». Я прэту гэту публiкаcію выпадкова пачула толькi прац прад. (Мне нiкто не сказаў тады, бо яшчэ не прайшло i сарака дзён паслья сымерцi майго мужа, П. Васiлеўскага. Мяне шкадавал.)

Тому адказваю на гэты опус цяпэр.

Першас: пра iснаваныянейшай «Саракi» я ўпершыню дазналася з публiкаcіі Глебуса. Да эгата нi я, мiя мацi пра яе не ведалi nікoлi на чулi. Bo я не было.

Другое: наглядзяны на тое што мiя мацi ў час вайны хавала ад nemцаў граббex, ёn прыпiсвае ёi словы, якiх яна nіkoli не гаварыла: «Ну калi ўжо наша жыдоўка» (вылучана мiною — Г.В.) выраслая багацьце сваёй Саракi, то i я, Галя, папрашу грошай для цiбэ».

Лiчу ўсё гэтыя слова нi толкi абрэзай светлай памiцi майго мацi — разумnай, iнзiгiентнай i вельm добрай жанчыны, ale i авбiнавачаньнем яе ў антисэмiтystyze.

Трэцie: спадчыны я не атрымiвала. У 1966 г. (Гlебусу тады было 8 гаду) яе атрымала мiя мацi — Банат Марыя Адамаўна. Кватэры мы таксама не купiлi, i «фантaстычных», паводле Гlебусa, сумы не iснавала.

І апошнiе: Гlебус пiша пра гэтую гісторiю, нiбыta гэта я пераказываю. Николi Гlебусу я nічога не пераказала i дазвонu на публiкаcію яго хлуснi таксама не давала.

Галина Васiлеўскaya, Менск

Ад Рэдакцыi. Перапрашаем Галину Васiлеўскую. Хацелi б толькi адзначыць, што «Сучаснiкi» Адамa Гlебусa друкавалiся як лiтаратуры твор, што адлюстроўвае па-мастаку пераасэнсаную рэчаiнасць, а не як журналiстiкi матрыx.

Маякоўскi з аркестрам

Якi б кульбiт нi выкiнu ю кумiр, думaeца, што прыхильнiк iго падтрымаш. Так i выйшла 2 красавіка на прэзэнтацию новай праграмы Зымiтра Вайцошкевiча пад называй «В.Маякоўскi. Часть I». То, што адзiн з наiлепшых нашых музыканiз заходзiцца заўжды на пошуку, вадо-ма ўсiм: ропавыя чытанкi ў «Пала-цы», электронныя экспiримэнты ў «Крывы», «вяртнаные да каранёў» на пачатку сольнай творчасцi... Сэлетa Зымiт бер скiраваў свой погляд у бok савецкi пээзii.

Але цена кiвкi (9000 руб.) выявилася завялiкай для рэссiкамоўной праграмы. Зaля Тэатru юнагa глядача была запоўнена толькi на чвэрць.

Вайцошкевiч, выйшаўши на сцэну, адразу зазнachу, што iнгэратыўныя працэзы з гэтым праектам iшак не стасующы i напрасна прабачэнныя, калi некая новая песьня шакующы: «Гэта мой погляд на вершы Маякоў-

скага — паста сусвету найпершi».

Публiка экспiримэнты Вайцошкевiча зблысцала падтрымала, хоцi i аднеслася да iх з жартам. Так, якi сiлi дзiяцок першыя нумар праграмы «Письмо к любiмой Молчановi» назывau «грасiйскай кацакай песь-нii», а Алея Камоцкi на ўбачы

новым цыкле актуалiсцай.

Кампазыцiй («Бруклинiкi мост» i «Красавица») гучал i нiблaгa: зъед-лiвай пазiя Маякоўскага тут арганiчна дапоўнялася музыкой «WZorkiestra». Цiкавa, што, у адрозньенiи ад дзiяцю i папярэднiх сольных праграмаў, у гэтым Вайцошкевiч вадо-ма ўзяўшыся з мультыстэрэнтам — толькi сiлi.

Невядома, цi будзе «В.Маякоўскi» мец такi поспех, як, прыкладам, ранейшая Вайцошкевiчавы «Баляды», што намiнующа на «Най-лепшы альбом 2002 году».

Сяргей Будкiн

Пушкiн у Москве

32 сакавіка ў Москве праходзiць выставка мастакa Алеся Пушкiна «А.Пушкин и его Беларусь», прысвяченая 85-м uгодкам абвiчзiннi незалежнасцi БНР. На яе ад-крыцьцiе прыйшлi шматлiкi прадстаўнiкi беларускiх дыяспары, а сярод iх — прафэсар Яўген Шыраeу, быны дысыдэнт Мiхась Кукабакa, лiдэр мясцовага беларускага руху Генадзя Лех ды iнш. Праiгнаравалi

запрашэнье касманаўт Уладзiмер Кавалёнак i журнalisti Павал Шарамет. У сапраўдныi эзiфарманс пе-ратварылася спроба А.Пушкина за-працiсц на выставу паслья Беларусi ў Расеi йiлдзiмера Грыгор'я. Само запрашэнье мастакa ў пасольстве, дзе nікто не размазуяе па-беларуску, надоўга запомнiца дылляматичным пасланцам нашае краiны.

Прысутны

Натальля Судлянкова

Цешыцца з жыцьця

Яны мала вылучаліся з агульнага лягернага соціяну. Дый гісторыя іхная была бясконца тыповая. Тым яны і былі цікавыя. Мужа звалі Мікалай, жонку, якая пакутавала на якісці артыкуляцыйнай праблемы, — Валі.

Да засвяенна прафесіі ўцекача-турністры Мікалай працаваў на нейкай ЦЭЦ на Украіне. Жыў сабе ды жыў, пакуль зьмей-спакуснік — праіншель — не намовіў паехаць па ма-шыні ў далёкую Німеччыну. Паслы-самейнай нарады Мікалай наважыўся.

Але каварны зьмей-спакуснік, калі яны даехалі да Польшчы, сказаў: «Слухай, а навошта нам у Ня-

меччыну? Паехалі ў Бэлгію, пры-
тулку папросім...» Што гэта такое,
было не зусім зразумела, але Міка-
лай, упершыню ў жыцьці трапіўшы
за мяжу і адуру́зны ад спакусаў,
прынай разніне бяз роздумаў.

Хутка ён выклікаў да сбіе жонку з
дваімі дзеңці і пачаў, як ён сам
у захлеб расказваў, «цешыцца з
жыцьця». Дапамога на кожнага
складаў калі 300 даляраў. Яны
зынілі на цацвірьшади аднапакаёўку за
350 даляраў і працягвалі цешыцца з
жыцьця.

Мучыла толькі загана накапляль-
ніцтва. Відамагітафон знайшлі на
сметніку, тэлевізор — калі чый-
госяці дому, адзін знойдзены імі ма-

Эмігранцкія гісторыі

АНАТОЛІ КРЮЧІК

янты чамусыці катагарычна адмаўля-
ліся разумець украінскую і цешыцца
з жыцьця разам з Мікалем, Валі і
іхнімі сынамі. Ім прапанавалі пакі-
нуць Бэлгію, бо справа аб наданні
іншыя цешыці...»

Уеха доўжылася 9

месяцаў.

Прынайшоўшы чарговым разам пазна-
чыць свою прысутнасць у Брусаў,

яны не моглі ў двух словаў зъвязаць

па-француску. Някемлівія палицы-

тафонамі, відамагітафонамі ды
іншымі съведчаннямі радаснага
жыцьця. За Украіне так радасна ўжо
не было. Траба было працаваць, ежы
бесплатна не давалі, шэнгенскай
візы — таксама.

Таму яны і паехалі ў Чэхію, куды
на той момант віза была непатрэб-
ная. І папрасілі прытулку.

Доктар Мэнгеле

Віктар упершыню ўбачыў Прагу з вышыні вежы савецкага танку ў 68-м. Ён застаўся ў войску, дарос да чыну маёра і паслы выходу на пэнсію вырашыў напрасіць палі-
тычнага прытулку ў Чэхіі. І ў лягеры напрасіць менавіта той, што быў непадалёк ад былога месца жыттю службы. У глыбіні пэнсіянэрскай души варушылася штось такое, не зразумелася. З аднаго боку, гэта быў ўспаміны пра любімага сябре, маладога, упэўненага і перакана-
нага, што чохі — аблудныя істоты,

якім з дапамогаю танку можна і траба растромічаць перавагі сацы-
ялістычнай систэмы.

З іншага боку, ён сам не разумеў,
чаму ж на пэнсію сюды прыехаў.

Вось так, змучаны сумневамі, і жыў ён бяз іншых турботаў у лягеры-
ным камунізмам. Пакуль не запалі-
ся ў яго інэрт твару. Перакошаны ад
болю, прыношоў Віктар да лягернага
лекара. Размахваючы вольнай ад
падтрымлівання левай шчакі пра-
вой рукой, адстайнік спрабаваў па-
тлумачыць міламу свіому дядзюлю-

доктару, што надта ж твар з галавой
разам баліць.

І пачаў у адказ: «У нас у 68-м
з'яўляўся так ўсё балела. У мене лекі
скончыліся...»

«Пайшла ты, любая, пад гоман
жоўтых сosen», іншымі словамі.

Гэта быў чэскі «Доктар Мэнгеле» —
легендарнае ўласабленыне аба-
лютні шчаслівага чалавека. Ён
урэшце рэалізаваўся ў сваі дўгага
стрымлівання іннаваціі да савецкіх
акупантаў. Лепшага месца, чым ля-
гер уцекаючы, для гэтага знайшыці

было немагчыма. Ніважна, колькі
гадоў меў і якой нацыянальнасці
быў выхадзец з былой адной штойстай
часткі сушы, які прыходзіў па дапа-
могу. Вышынішай за прысыгу Гіпа-
краты для «Доктара Мэнгеле» была
ніяновісьць.

Найлінейшай і найдабрэйшай ба-
булі-уйгурцы, якія празьбы ўсё сваё
жыцьці сярод сябе, абложаны праваабарон-
цамі і лістамі скалечаных уцекаючых,
МУС Чэхія не пачаў шукаць іншага
лекара.

Яе ўпіку, 22-гадовому хлонопу,

які пра 68-ы ўжо нават у кніжках не
быў, — выцягваў урослы ў нагу
пазногаць без замарозкі. Беларуску
Тацину адмовамі паслаць да лор-ле-
кара давёў да запалення сярдечнага
вуха...

Працягваць можна бясконца. Некалькі
гадоў запар доктар Мэнгеле
самаралізоўваўся напоўніўшы, па-
куль сёлета, абложаны праваабарон-
цамі і лістамі скалечаных уцекаючых,
МУС Чэхія не пачаў шукаць іншага
лекара.

А віктар прытулку так і не атры-
май...

НАТАТКІ БУКІНІСТА

**Нядайна прагледзеў
бацькаву спадчыну — knігі
німецкіх клясыкі,
друкаваныя гатычным
шрыфтам. У адной з іх
знайшоў рэдкі падарожны
нарый Гайнэ «Пра Польшчу»,
дзе ён апісвае сваё
падарожжа па землях
былой Рэчы Паспалітай.
Адбылося яно ў 1822 г.
і доўжылася некалькі
месяцаў.**

Гайнэ сэздзіў па акупаванай Пруссіі часты, гасцінчычы ў магнатам і шляхты, але бываў, як піша сам, і на землях, акупаваных Расей, — у Беларусі. Нарый Гайнэ прачытаў сэвежа і наддённа. У ім ёсьць спажыванія на толькі для літаратуразнаўца, але і для этнографу, гісторыка. Так Гайнэ апісвае тыповага селяніна: «Добра будаваны, каржакаваты, салдацкі выправікі, звычайна з бялявымі валасамі; у большасці валасы спадаюць волінай хвальі на плечы. У шмат якіх сялян у дойтіх валасах вельмі пацешная хвароба «Plica polonica», альбо «вісіянская коска», якой і мы будзем блаславены, калі ў німецкіх паветах распаўсюдзіцца мода на дойтіх валасы».

Гайнэ фіксуе асельных у Польшчы габрэй ю праслойкі між магнатамі і прыгоннымі, піша пра канкурсны цэнтр зьбіядлівіць шляхты і габрэй. Ён фіксуе адрозненні між габрэйскай і расейскай часткай Польшчы: у расейскай ім дазвалілася займаць любыя дзяржаўныя пасады, там больш габрэй жыло з працы на

за Мэзэртыкам пабачыў польскую вёску, населеную збolyшчага габрэй. Але агіда неўзабаве была вы-
цесненая спачуваннем пасыля
таго, як я білжэй разгледзіў стан га-
тых людзей і пабачыў дзіркі, бы-
свінныя клепі, дзе яны жывуць, шал-
почуцца, моляцца Богу, крушаць
такі-сакі маленкі шахер-махер — у
стаканіцу і з іншасці.

Гайнэ заўважае, што зь Німеччины на ўсход мігравалі на толькі габ-
рэй, але і німецкія рамеснікі. Ма-

гутны пласт германізма ў будаўні-
чай тэрміналеі беларускай мовы па-
цвярдждае гэта. Або згадаем ні-
мецкіх паселенін пад Берасцем, ло-
тэрэнскую кірху ў самім горадзе па
вул. Маркса, у якой саветы зрабілі
кінатэатр, а ціпэр месцыцца рэж-
ліямыннае агенцтва.

Каштоўнымі падаюцца назіраніні
ліберала Гайнэ що на пороўнавані
польскіх магнатў і сялян. «Свабода
большасці палікай» — гэта на бос-
кае, не Вашынгтонава свобода; толькі
малая частка, толькі такія людзі,
як Касыцьска, зразумелі апошнюю
і спрабавалі яе распаўсюдзіць. Слова
«свабода» было адно выбарчым сло-
гам нобіліяў, якія спрабавалі вы-
драці з каралеўскіх рук як мага
больш правы, каб павялічыць сваю
ўладу і тым самым выклікаць анар-
хію. Той прынцып вялічнай свобо-
ды, якія пісціцаў спакойнае
рабства, падштурхнуў палікай

да пагібелі. Але, разам з тым: «Любоду ў Баш-
каўшыны ў палікай — вялікае па-
чучыцце, калі ўспаміні».

Не пагаджує і з развагамі Гайнэ
пра бібліятэчную справу на землях
Рэчы Паспалітай. Як суддесці яго-
нае «існуне ў зародковым стане» зъ-
бібліятэчкай Храптовічай, з выда-
вальніцай магутнасцямі і з наяўнас-
цю літаратуры?

Але пра які-колькічы быць
взымаць больш грунтобна, чым
ёсьць ціпэр, пераслады з Гайнэ ў
Беларусі нельга абысьці ўбагай на-
рыс «Пра Польшчу» як датычны
гісторыі нашай Башкаўшчыны.

Янген Бяласін

Plica polonica

